

Verslag webinar eikenprocessierups 21/04

1. Kort verslag presentaties

Consulteer de presentaties voor meer details.

Vragen (en antwoorden van de sprekers) kunnen onder Deel 2 van dit verslag teruggevonden worden. Bekijk ook zeker de "[Veelgestelde vragen](#)" op de website, deze worden spoedig gedetailleerd aangevuld.

Kathleen Verstraeten (provincie Antwerpen)

[Leidraad eikenprocessierups](#)

- Inheemse soort en heeft zijn plaats in het ecosysteem. We moeten hinder beperken maar het is zeker niet de bedoeling om de soort uit te roeien.
 1. Eerst hinder voorkomen
 2. Daarna toepassen pesticidenvrije technieken
 3. In laatste instantie bestrijding met behulp van pesticiden
- Monitoring via [interactieve eikenprocessierupsenkaart](#) om aan te tonen waar de hinder groot is.
- LIFE+ project: bedoeling natuurlijke vijanden te gebruiken.
- Bestrijdingstechnieken moeten ook gemonitord worden zodat duidelijk wordt of de bestrijdingstechnieken effect hebben gehad. Enkel met Foray®ES mag je 2 maal spuiten, enkel na monitoring eerste bespuiting.
- Leidraad beheer eikenprocessierups belangrijk als informatiebron.

David Claes (Krinkels) - Vernevelen

- Eikenprocessierupsen zijn niet tof en de nodige voorzorgsmaatregelen moeten genomen worden.
- Eitjes zijn moeilijk te vinden.
- Soms hebben we geluk als de eikenprocessierupsen uitkomen als er nog niet veel bladeren op de boom zijn (hierdoor sterven ze af omdat er nog niet genoeg voedsel is).
- Meestal zitten de nesten onder takoksels.
- Foray®ES (gebaseerd is op *Bacillus thuringiensis*) is het mist toxisch van de biociden.
- Nu met elektrostatische vernevelaar bladbespuiting om het product op een efficiënte manier te gebruiken zodat er weinig product verloren gaat.
- Bij het gebruik van Foray®ES moet men opletten op de omgevingsfactoren waaronder wind, regen en temperatuur.
- Enkel bij extreme plaagdruk is het aangeraden om biociden te gebruiken.

Johan Van Aert - Zuigen

- Hebben veel kennis opgebouwd omtrent de bestrijding van eikenprocessierupsen.
- Curatieve bestrijding heeft de voorkeur.
- Bij branden kan je verspreiden van haren niet vermijden. De rupsen in de grotere nesten zijn niet altijd dood.
- Zuigen is vrij duur en kwetsbaar materiaal.
- Zuigen is veel gunstiger als branden zeker met warm weer. Met droog weer is het gevaar op brand zeer hoog. Zuigen is prijs gunstig.

Maxime Brondel boomverzorging – manueel bestrijden

- Het doel is om bomen steeds op een betere manier verzorgen. Men streeft naar een uiteindelijk resultaat waar de aannemers zo weinig mogelijk moeten tussenkomen.
- Aan manuele bestrijding zijn veel voordelen aan verbonden.
- Hoe meer mensen in contact komen met brandharen hoe belangrijk de keuze voor bestrijding kan zijn.
- Vaak krijg je jeuk na contact met brandharen.
- Perimeter is nodig omdat mensen graag kijken naar de klimmers.
- Overdrukmasker P3 filter aangeraden maar klimmers werken liever met mondmasker met P3 filter.

Kathleen Verstraeten huis en tuinproducten en LIFE+ project

- Al deze methoden zijn te weinig onderzocht of werken niet: look en ui, kokend water, plastic rond bomen, nematoden, spoorferomonen, bloembollen en zaadmengsels.
- Feromoonvallen helpen enkel om te kijken hoeveel vlinders aanwezig zijn. Niet toegestaan als bestrijdingsmethode.
- **LIFE+** project: met koolmezen, sluipwespen en sluipvliegen en de grote poppenrover. Via het **LIFE+** project zal het duidelijk worden hoe we deze natuurlijke vijanden kunnen inzetten in de strijd tegen de eikenprocessierups.

Wim Deblie - ANB

- In Vlaanderen moet schade aan natuurgebieden vermeden worden. Men focust ook vaak op de rode lijsten als men kijkt of een biocide wel of niet gebruikt mag worden. In VEN-gebieden mag je in principe geen biociden gebruiken.
- In woonkernen is dit geen probleem als aan de andere voorwaarden voldaan is.
- Beschermde diersoorten kunnen in gevaar worden gebracht door biociden.
- Voor Foray®ES moet er een ontheffing op het verbod van deze biocide aangevraagd worden in VEN-gebieden. NeemPro®tect is niet toegestaan in beschermde natuurgebieden.

Tom Goetmaeckers - VMM

- Gebruik + hoeveelheden biociden altijd rapporteren.
- NeemPro[®]tect is erkend voor gebruik tegen eikenprocessirups, voor Foray[®]ES is er een tijdelijke toelating.
- Voor NeemPro[®]tect moet procedure 3 gevolgd worden en voor Foray[®]ES moet procedure 1 gevolgd worden.

2. Vragen

- **@Kathleen Verstraete: hoe bepaal je of plaagdruk hoog is?**

We gaan naar de rupsen en de eitjes zoeken om te kijken of er veel rupsen zijn. De gemeente kan zelf kijken of er meer dan 2 nesten in de boom zitten, dan is de plaagdruk hoog.

- **@Kathleen Verstraete: is er nu al meer geweten over die grondnesten?**

Hier twijfelen we nog over. We volgen het op. Oftewel zitten de rupsen echt op de grond oftewel zitten de rupsen op het gras tegen de warmte.

Luc Crèvecoeur (provincie Limburg): @limburg, we gaan dit jaar wel verder zoeken naar grondnesten, voorlopig zien we het als een schuilplaats bij warme dagen en niet als een overwinteringsplaats. Rupsen kunnen niet zo overwinteren.

- **Foray[®]ES zeer schadelijk bij inademing?**

Luc Crèvecoeur: @limburg; bij het gebruik van Foray[®]ES is het wel aangeraden om de bewoners binnen te houden. Er zijn eerder darmklachten gekend. Foray[®]ES wordt veel gebruikt in de landbouw er daar is dat toch niet van gekend.

Kathleen V: Over de effecten op de mens is weinig geweten. Ik heb daar nog geen uitgebreide studie over gezien. Er is een geval bekend uit het buitenland waarbij per ongeluk vanuit een vliegtuig op de speelplaats gespoten werd op het ogenblik dat de kinderen buiten waren. Veel kinderen hadden darmklachten. Neveneffecten op andere insecten zijn wel bewezen.

Jaco Visser (student UA): De WHO geeft dit aan voor de schade voor de mens door Foray[®]ES (gebaseerd is op *Bacillus thuringiensis*): *“With the exception of case reportson ocular and dermal irritation, no adverse health effects have been documentedafter occupational exposure to Bt products. Human volunteers ingested andinhaled large quantities of a Btk formulation but experienced no adverse health effects. [...] however, no adverse health effects were reported. There have been some casereports on the occurrence of Bt in patients with different infectious diseases. However, none of these studies unequivocally demonstrates an actual risk tohuman health from the*

- **@Johan Van Aert welk specifiek type stofzuiger wordt aangeraden door u ?**

Maakt niet veel uit maar er moet wel een speciale filter inzitten (HEPA-filter) en het moet worden omgebouwd.

- **@Johan: zuiger ombouwen, wat en hoe?**

Wij bouwen die zelf om, want filters zitten snel verstopt. Het komt er op neer het filteroppervlak zodanig te vergroten, dat je alles kan reinigen zonder te moeten demonteren. We hebben toch zo'n 6 of 7 stofzuigers 'om zeep' geholpen voor we het gewenste resultaat hadden.

- **@David Claes. Hoeveel Foray®ES wordt er gespreeid op een boom? Hoe wordt die hoeveelheid bepaald?**

Ongeveer 4 liter Foray®ES per 600 liter mengsel moet je tellen aan 6-8 liter per boom. Lees ook de info van het product hoeveel je mag gebruiken.

- **@Maxime Brondel: kan je duiding geven over de procedure van het verwijderen van veiligheidskleding?**

Het doel is uiteindelijk niet in contact te komen. Ook de medeklimmer moet veiligheidskleding dragen. Eerst gordel uitdoen wegwerpoveral en daarna weggleggen. Ten tweede wordt het pak uitgedaan en met het mondmasker in een zak gestoken. Gecontamineerd materiaal moet weg.

- **@ Maxime Brondel: vanaf welke fase zuigen jullie? ik stel steeds voor vanaf de vierde fase omdat dan de rupsen gegroepeerd zijn en gemakkelijker weg te halen zijn.**

Vanaf de 4de fase best zuigen.

Brondel: wij houden geen rekening met de fase. We gaan zuigen vanaf het moment dat de nesten en de rupsen voldoende zichtbaar zijn (Kathleen: dat komt in praktijk ongeveer overeen met 4de fase). Ook in de winter worden soms nesten verwijderd, dus op zich is de fase van geen belang.

- **Eten vogels Foray®ES op?**

SOS mees: onderzoek naar grotere mezensterfte. Men dacht dat de producten tegen de buxusmot de oorzaak was maar nog geen duidelijkheid. Een niet onbelangrijke nuance bij het SOS mezen onderzoek is wel dat het onderzoek niet onderzocht of de teruggevonden pesticiden de doodsoorzaak was bij de mezen. Het onderzoek ging op zich enkel na of er pesticiden teruggevonden werden en welke pesticiden/metabolieten.

- **@ Kathleen Verstraete: Geïrriteerde huid met een haardroger warm/heet (> 40° C) blazen. Het eiwit in de brandharen zou daardoor stollen, afbreken. Klopt dat?**

Neen, dat mag je zeker niet doen. Meer irritatie met haardroger. Dit verergert het nog. Best met plakband verwijderen.

- **Bomen worden soms ingepakt met plastic tegen de rupsen, helpt dat?**

De rupsen kruipen niet graag over plastic, dus het kan enigszins voorkomen dat er nesten laag bij de grond worden gemaakt of dat ze zich naar een andere boom verplaatsen. Maar het is geen garantie. Ze kruipen er als het moet wel over.

Soms wordt dubbelzijdige kleefband gebruikt. Dat is misschien net iets effectiever, omdat de rupsen daar dan aan blijven plakken. Maar als ze met veel zijn kruipen de rupsen gewoon over de anderen heen.

Meestal is er in een grote eik voldoende voedsel aanwezig en hoeven ze zich niet te verplaatsen naar een andere boom, dus in dat opzicht is het effect ook beperkt. Ze komen hoogstens uit de boom om beschutting te zoeken voor de warmte.

- **Hebben larven van lieveheersbeestjes effect?**

De meeste soorten zijn bladluizeneters, enkele soorten zijn carnivoor en gaan op jacht maar lieveheersbeestjes uitzetten heeft weinig zin.

- **Kan je eitjes van sluipwespen/vliegen kopen?**

Die zijn voorlopig niet te krijgen in de handel, ze kunnen die nog niet kweken. De kringloop van vliegen gaat via tussengastheer en die is nog niet gekend, er loopt nog onderzoek. Er bestaan reeds commerciële kasten waar je dan een oud epr nest in stopt zodanig dat je ook de sluipwespen en vliegen mee aanbrengt in de boom met epr. We waren het effect aan het testen met studenten maar dat is stilgelegd door corona. Wordt vervolgd.

- **Zijn er aangewezen natuurlijke methoden om te bestrijden?**

Zie Life+ project.

- **Zijn er nog andere verwerkingsbedrijven?**

Tot nu toe hebben er 3 bedrijven gereageerd dat ze de rupsennesten verwerken. Info komt op de site onder bestrijding.

- **Zijn er andere methoden om rupsen af te voeren, buiten Indaver?**

Johan Van Aert: wij graven ze voorlopig in, wij doen dit in bio afbreekbare zakken en steken die een paar meter diep. Dat kan ook met levende rupsen. Tenzij we binnenkort wel kunnen afvoeren, blijven we dat zo doen. Tot hiertoe hebben we er nog geen terug opgegraven.

Jaco: de brandharen blijven minimaal 7 jaar irriterend, dus het is alleen mogelijk om ze onder de grond te bewaren op een plaats die 7 jaar niet wordt verstoord.

- **Brandharen van bastaardsatijnrupsen zijn deze ook irriterend?**

Waarschijnlijk niet zo irriterend maar zal nog verder worden onderzocht.

- **Wat is de beste methode om de nesten te verwijderen?**

Dat hangt af van de plaats en de plaagdruk. De aannemers zitten op dezelfde lijn als de provincie: zo weinig mogelijk nevenschade, eerder zuigen en natuurlijk bestrijden, preventie en sensibilisatie. We moeten meer naar biologische oplossingen gaan zodat we niet moeten spuiten. Toekomst curatieve bestrijding + natuurlijke bestrijding. Daarvoor moeten we kijken naar het Life+ project.

- **Plukken vs. zuigen?**

Manueel verwijderen is vooral zinvol op plaatsen die voor zuigen niet of zeer moeilijk bereikbaar zijn. Anders is zuigen kostenefficiënter.

- **Je kan in het rupsenseizoen een hoge populatie mezen op de testlocaties voor het Life+ project handhaven als er voldoende nestgelegenheid is, maar ik denk dat je dan moet bijvoederen in de winter anders daalt de populatie sterk.**

Kathleen overlegt dit met Erik Matthijsen van UA (mezenspecialist)

In Nederland worden mezen 'gewend' aan rupsen door ze bij te voederen zodat ze die herkennen, lusten als ze in de boom zitten

- **Helpen takkenwallen en houthopen om mezen aan te trekken?**

Beschutting is zeker belangrijk, bijvoorbeeld struiken. Houthopen en takkenwallen trekken dan weer andere soorten aan (winterkoninkje, heggenmus), maar zijn zeker ook interessant. Voor mezen blijven ook die nestkasten belangrijk. Te bespreken met Eric Matthysen.

- **Waar nesten melden in Limburg?**

Vanaf dit jaar zouden ook nesten op de interactieve eikenprocessierupsenkaart gemeld kunnen worden in Limburg. Die info wordt nog bezorgd.

- **Is het na een lange periode van enkel curatieve bestrijding nog nuttig/ verantwoord om opnieuw preventieve bestrijding toe te passen?**

Dat hangt af van de situatie. Als de situatie onder controle was met enkel curatieve bestrijding, is het zeker te vermijden om terug te spuiten. We zetten best zoveel mogelijk in op sensibilisatie, preventie van overlast (door afstand te houden). Maar als de maatregelen niet meer volstaan, blijft het een mogelijke optie.

- **Moeten de mezenkasten elk jaar worden schoongemaakt?**

Ja, dit wordt duidelijk beschreven als FAQ vraag 8 op de [website](#).

- **Wanneer NeemPro[®]tect gebruiken?**

NeemPro[®]tect kan enkel gebruikt worden in 1ste en 2de larvaal stadium en bomen moeten 50% blad hebben. NeemPro[®]tect zal je dus zelden kunnen gebruiken zeker dit jaar. Meer inzetten op natuurlijk bermenbeheer is belangrijk en zeker op locaties waar het publiek minder komt. Chemische oplossing zien we als laatste redmiddel. Foray[®]ES heeft een minder breed effect (lees: minder 'nevenschade') maar is ook schadelijk voor andere blad-etende organismen.

- **Waarom is NeemPro[®]tect wel erkend en Foray[®]ES niet?**

De fabrikant moet een erkenningsaanvraag doen voor het product. Dat is kostelijk en niet alle fabrikanten vinden winstgevend genoeg om een erkenning voor deze toepassing van hun product te doen. De fabrikant van Foray[®]ES heeft nu een procedure opgestart. De procedure voor NeemPro[®]tect is afgehandeld in 2019 en als het product gebruikt wordt volgens strikte voorwaarden dan is er geen probleem. De tijdelijke toelating voor Foray[®]ES (niet erkend) is er gekomen op vraag van de provincies en ANB. hiermee kan gerichter gewerkt worden.

- **@ Tom Goetmaeckers: na de melding van procedure P1 mag er bestreden worden of moet er gewacht worden op een toelating van VMM?**

P1 is gewoon een melding. Je krijgt een ontvangstbevestiging maar moet dus niet wachten op goedkeuring. Dat is wél het geval met procedure P3.

- **Hoe zorg je ervoor dat rupsen en daarna eikenprocessievlinder niet weg kan en de predatoren wel in en uit kunnen kruipen/vliegen?**

Nestkast is zo gemaakt dat enkel de sluipwespen en sluipvliegen er uit kunnen en de vlinders niet.

- **Wissel NeemPro[®]tect naar Foray[®]ES toestellen chemische reiniging?**

Switchen product is niet zo eenvoudig, dus aannemers gebruiken liever niet de twee

- **Wanneer best starten met bestrijding?**

Wordt nog beslist, zie [nieuwsbrief](#). Er wordt altijd een terreincontrole gedaan en onderling afgestemd vooraleer de datum geprikt wordt. Het hangt af van de weersomstandigheden en de rupsen moeten echt op het einde van het 2^e stadium zijn.